035

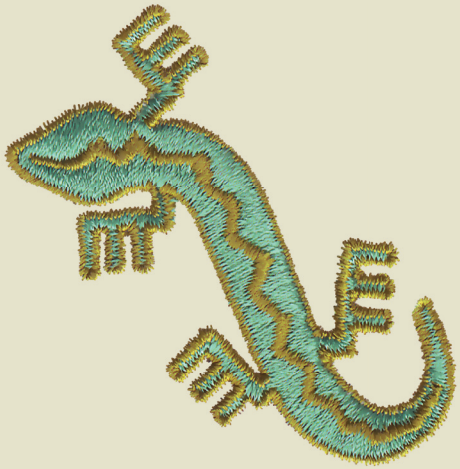

Narodowe Siły Zbrojne (NSZ)

Zbrojna organizacja podziemna polskiego ruchu narodowego podczas okupacji

Największe po Armii Krajowej (001) i Batalionach Chłopskich (080) ugrupowanie polskiej konspiracji zbrojnej, istniejące od 1942 r. do lat powojennych. Jego pierwszym komendantem był płk Ignacy Oziewicz „Czesław".

Głosiło program o charakterze nacjonalistycznym, niechętny mniejszościom narodowym. Dążyło do utworzenia katolickiego państwa narodu polskiego, które obejmować miało zarówno Kresy Wschodnie, jak też ziemie należące wówczas do państwa niemieckiego do linii Odry i Nysy Łużyckiej. Cześć oddziałów NSZ nie uznała zwierzchnictwa AK.

NSZ traktowały jako wrogów zarówno Niemców, jak i Sowietów, zwalczały także partyzantkę komunistyczną, szczególnie oddziały Gwardii Ludowej i Armii Ludowej. Niechętne Żydom, jednak stosunek oddziałów do nich zależał od lokalnych dowódców. W końcowym etapie wojny doszło do taktycznej współpracy Brygady Świętokrzyskiej NSZ z Wehrmachtem przeciwko Armii Czerwonej (025). Po 1944 r. żołnierze NSZ kontynuowali walkę z komunistami w ramach Narodowego Zjednoczenia Wojskowego. *MU*

Jaki Znak Twoj karty pracy REWERS.indd 35 5/12/2014 9:24:37 AM

124

1 VIII 1944

Wybuch Powstania Warszawskiego

Początek dwumiesięcznych walk polskiego podziemia o wyzwolenie stolicy

Wobec bezpośredniego zagrożenia niepodległości Polski przez ZSRS, dowództwo AK (001) uznało, że ostatnią szansą obrony polskiej suwerenności jest samodzielne wyzwolenie z rąk Niemców Warszawy, a następnie objęcie w niej władzy przez cywilne kierownictwo Polskiego Państwa Podziemnego. Liczono się co prawda z możliwością sowieckich represji, zakładano jednak, że ewentualne aresztowania odbywające się na oczach świata wywołają sprzeciw rządów Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych. Nie bez znaczenia były także nastroje szeregowych żołnierzy ruchu oporu i ludności cywilnej, domagających się okazji do odwetu za trwający nieprzerwanie od 1939 r. terror.

Ostateczna decyzja o wybuchu Powstania Warszawskiego 1 sierpnia o godz. 17.00 (tzw. godzina „W") zapadła zaledwie 24 godziny wcześniej na naradzie Komendy Głównej AK. Podjęto ją bez rozkazu Naczelnego Wodza, a także wbrew negatywnej opinii większości oficerów Komendy Głównej, wierzono jednak, że walka potrwa tylko kilka dni. Armia Czerwona wstrzymała jednak ofensywę, pozwalając Niemcom na stłumienie Powstania. Zryw zakończył się kapitulacją po dwumiesięcznych zmaganiach. *MJŻ*

Jaki Znak Twoj karty pracy REWERS.indd 124 5/12/2014 9:24:37 AM

123

22 VII 1944

Ogłoszenie Manifestu Lipcowego PKWN
Symbol początku Polski Ludowej

Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego powstał 21 lipca 1944 r. jako „tymczasowa władza wykonawcza dla kierowania walką wyzwoleńczą narodu, zdobycia niepodległości i odbudowy państwowości polskiej". Formalnie powołała go do życia podporządkowana komunistom Krajowa Rada Narodowa, faktycznie PKWN utworzyli Sowieci. 22 lipca Komitet ogłosił manifest skierowany do Polaków. Jako miejsce ogłoszenia podawano oficjalnie Chełm, w rzeczywistości jednak odezwa została przygotowana kilka dni wcześniej w Moskwie, przy udziale Stalina (031). Dokument delegalizował rząd RP na uchodźstwie, ogłaszając władzę PKWN. Nawoływał do walki z okupantem niemieckim, zapowiadał karanie zbrodniarzy hitlerowskich i reformę rolną.

Dzień opublikowania dokumentu i przejęcia rządów przez PKWN w PRL obchodzony był jako Święto Odrodzenia Polski, choć w istocie data 22 lipca oznaczała początek utraty suwerenności i narodziny zależności od ZSRS. Imieniem 22 Lipca nazwano wiele placów i ulic, ale też najbardziej znaną fabrykę cukierniczą (dawniej E. Wedel). *MŻ*

Jaki Znak Twoj karty pracy REWERS.indd 123 5/12/2014 9:24:38 AM

117

„Olbrzym i zapluty karzeł reakcji”

Komunistyczny plakat propagandowy wyszydzający Armię Krajową

Plakat autorstwa Włodzimierza Zakrzewskiego stał się symbolem rozprawy władzy komunistycznej z Armią Krajową (001) oraz symbolem agresywnej propagandy komunistycznej. Pojawił się w zrujnowanej, usianej mogiłami powstańczymi Warszawie w lutym 1945 r. – zaledwie kilka miesięcy po zakończeniu Powstania Warszawskiego (124), a później w całej Polsce. Miał zohydzić pamięć o Armii Krajowej i przekonać społeczeństwo, że wyzwolicielami Polski spod okupacji niemieckiej są żołnierze „ludowego” Wojska Polskiego (032) walczący u boku Armii Czerwonej (025), Armia Krajowa zaś, która podlega rządowi w Londynie, utrudnia im to zadanie, stojąc „z bronią u nogi”. Żołnierze AK byli podstępnie rozbrajani, aresztowani, więzieni przez NKWD (048) i zsyłani do łagrów. Jednak plakat wywołał reakcję przeciwną do zamierzonej i zamiast niechęci wobec żołnierzy Armii Krajowej, wzbudził w społeczeństwie oburzenie na zakłamanie nowej władzy. *KC*

Jaki Znak Twoj karty pracy REWERS.indd 117 5/12/2014 9:24:38 AM

109

Krzyż Harcerski

Polska odznaka harcerska

Ojciec polskiego skautingu Andrzej Małkowski rozpisał w 1911 r. konkurs na odznakę rodzącego się ruchu harcerskiego. Spośród nadesłanych projektów do dalszego opracowywania wybrano dzieło ks. Kazimierza Lutosławskiego – krzyż kształtem wzorowany na najwyższym polskim odznaczeniu wojskowym, Virtuti Militari (008) . Krzyż ten od 1918 r. aż do dziś pozostaje symbolem polskiego harcerstwa, mimo próby zastąpienia go w latach 1950–1956 tzw. czuwajką (047). W centrum krzyża umieszczona jest lilijka, międzynarodowy symbol skautingu, od której rozchodzą się promienie symbolizujące światło przewodnie. Okrąg otaczający lilijkę to symbol doskonałości, a wieniec z liści dębu i lauru – oznaczających męstwo i zwycięstwo – ma przywoływać według słów twórcy krzyża „siłę i umiejętność, sprawność i wiedzę". Napis „Czuwaj" mówi o stałej gotowości harcerzy do służby. „Bóg i Ojczyzna są treścią tego znaku" – pisał jego twórca. *KBS*

109

Jaki Znak Twoj karty pracy REWERS.indd 109 5/12/2014 9:24:38 AM

082

Opaska powstańcza

Opaska noszona przez żołnierzy Powstania Warszawskiego

Armia Krajowa (001), tak jak i inne oddziały podziemia zbrojnego w czasie II wojny światowej, nie mogła zapewnić swoim żołnierzom jednolitych mundurów. W oddziałach partyzanckich niektórzy używali elementów umundurowania przedwojennego Wojska Polskiego, inni – rzeczy zdobytych na wrogu. Również powstańcy warszawscy (033, 036, 124) starali się o ubrania przypominające mundury. Jednak od początku elementem wyróżniającym stała się biało-czerwona opaska, jeden z najbardziej znanych symboli Powstania Warszawskiego. Zgodnie z rozkazem dowodzącego Powstaniem płk. Antoniego Chruściela „Montera" każdy żołnierz AK walczący w powstaniu miał nosić taką opaskę na prawym przedramieniu nad łokciem. Na białym pasie miały się znajdować litery WP (Wojsko Polskie), godło państwowe (002) i numer oddziału. Po ten symbol sięgnięto w latach 80. – używali go strajkujący, często umieszczając na opasce symbole związane z „Solidarnością" (091). *KBS*

Jaki Znak Twoj karty pracy REWERS.indd 82 5/12/2014 9:24:39 AM

080

Bataliony Chłopskie

Symbol oporu chłopstwa polskiego wobec okupanta

Oddziały zbrojne polskiego ruchu ludowego powstały w sierpniu 1940 r. Początkowo pełniły jedynie funkcje policyjno-porządkowe, by w 1941 r. przekształcić się w oddziały o charakterze wojskowym i stać się drugą pod względem wielkości zbrojną formacją konspiracyjną w okupowanej Polsce. W ostatnich latach wojny liczyły ok. 160 tys. żołnierzy. Ich komendantem głównym był gen. Franciszek Kamiński. Bataliony broniły mieszkańców wsi przed terrorem i rabunkową eksploatacją gospodarczą okupanta, prowadziły partyzanckie działania dywersyjne i walczyły z kolaboracją. Zgodnie z umową scaleniową z 1943 r. część oddziałów taktycznych zostało wcielonych w szeregi Armii Krajowej. Bataliony Chłopskie rozwiązano we wrześniu 1945 r. Do najważniejszych akcji BCh należy walka z wysiedleniami na Zamojszczyznie (1942–1943). *AB*

Jaki Znak Twoj karty pracy REWERS.indd 80 5/12/2014 9:24:39 AM

053

Cichociemni

Spadochroniarze Polskich Sił Zbrojnych przerzucani do okupowanej Polski

Żołnierze Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, po zgłoszeniu się do ochotniczej „służby krajowej" i przejściu cyklu specjalistycznych szkoleń bojowo-wywiadowczych (w tym kurs spadochronowy oraz, w zależności od zadań, nauka walki wręcz, obsługi różnych typów broni, dywersji, łączności i wywiadu) byli zrzucani na spadochronach na tereny okupowanej Polski. Wysyłano ich zgodnie z zapotrzebowaniem zgłaszanym przez Komendę Główną Armii Krajowej (001), wynikającym z realizacji bieżących działań oraz przygotowaniem do powstania powszechnego. W latach 1941–1944 do kraju zrzucono 316 cichociemnych, wśród których byli m.in. Leopold Okulicki (ostatni dowódca AK), Adam Pług, pierwszy dowódca „Parasola" (036), oraz Elżbieta Zawacka „Zo" – jedyna kobieta wśród cichociemnych. Zajmowali oni kierownicze stanowiska w strukturach AK, dowodzili oddziałami bojowymi AK w partyzantce, akcji „Burza" oraz Powstaniu Warszawskim, a także prowadzili szkolenia na kursach w konspiracyjnych szkołach wojskowych.

Za pierwowzór symbolu cichociemnych uważa się Znak Spadochronowy noszony przez żołnierzy 1. Samodzielnej Brygady Spadochronowej wchodzącej w skład PSZ (116). Jego autorem był Marian Walentynowicz, twórca rysunków do książek Kornela Makuszyńskiego. Ustanowienie znaku cichociemnych (do Znaku Spadochronowego dodano znak Polski Walczącej – 037) z inicjatywy polskich kombatantów w Londynie nastąpiło w 1954 r. Jego oficjalna nazwa brzmiała: Znak Spadochronowy Armii Krajowej. Oryginalnych odznak tego typu jest tylko 316 – tyle, ilu było cichociemnych. *WG, KS*

Jaki Znak Twoj karty pracy REWERS.indd 53 5/12/2014 9:24:39 AM

049

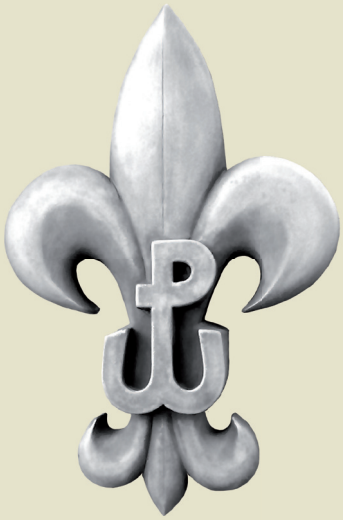

Szare Szeregi

Konspiracyjna organizacja Związku Harcerstwa Polskiego

Szare Szeregi to kryptonim Organizacji Harcerzy ZHP, jeden z symboli polskiego oporu w czasie okupacji. Powołano je we wrześniu 1939 r. Działalność Szarych Szeregów zamyka się w programie „Dziś – Jutro – Pojutrze". „Dziś" polegało na konspiracyjnej walce zbrojnej, małym sabotażu i dywersji. „Jutro" odnosiło się do szkoleń wojskowych, które miały przygotować harcerzy do otwartego starcia z Niemcami. „Pojutrze" oznaczało przygotowanie do odbudowy niepodległej Polski po zakończeniu wojny. Młodzież należąca do Szarych Szeregów w ramach tzw. małej dywersji malowała symbole i hasła patriotyczne na murach, kolportowała ulotki propagandowe, dezorganizowała akcje okupanta. Starsi członkowie Szarych Szeregów przeprowadzali poważne akcje bojowe (036, 046). Do najsłynniejszych należy akcja pod Arsenałem, kiedy z niemieckiego konwoju odbito 25 więźniów, oraz udany zamach na Franza Kutscherę, wyjątkowo okrutnego komendanta niemieckiej policji i SS (045) w Warszawie. Szare Szeregi brały czynny udział w Powstaniu Warszawskim (124). Ich historię opisał Aleksander Kamiński w książce *Kamienie na szaniec*. Znak Szarych Szeregów stanowił połączenie tradycyjnego symbolu skautingu – lilijki oraz kotwicy Polski Walczącej (037). *AB*

Jaki Znak Twoj karty pracy REWERS.indd 49 5/12/2014 9:24:40 AM

046

Grupy Szturmowe Szarych Szeregów

Harcerskie oddziały bojowe podczas okupacji

Grupy Szturmowe powstały we wrześniu 1942 r. po podziale Szarych Szeregów (049) na grupy wiekowe. Stanowiły ich trzeci, najstarszy pion, do którego zaliczano harcerzy powyżej 18. roku życia. Oddziały realizowały zadania tzw. wielkiej dywersji: wykonywały wyroki na funkcjonariuszach niemieckich władz okupacyjnych skazanych na karę śmierci przez sądy specjalne Polskiego Państwa Podziemnego, uwalniały więźniów (m.in. słynna akcja pod Arsenałem), dokonywały aktów dywersji kolejowej oraz uderzały na posterunki graniczne pomiędzy Generalnym Gubernatorstwem a ziemiami wcielonymi do III Rzeszy. GS były kuźnią kadr dla Armii Krajowej (001), z nich wywodzili się żołnierze słynnych batalionów „Zośka" i „Parasol" (036). *KS*

Jaki Znak Twoj karty pracy REWERS.indd 46 5/12/2014 9:24:40 AM

037

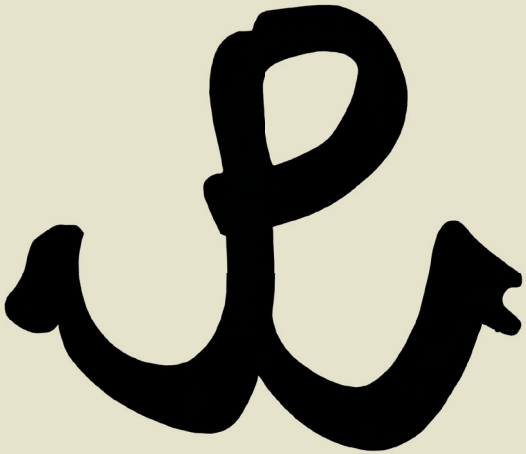

Polska Walcząca

Symbol polskiego ruchu oporu podczas okupacji niemieckiej

Swoistym fenomenem było istnienie w czasie II wojny światowej Polskiego Państwa Podziemnego – zorganizowanej struktury konspiracyjnej, posiadającej władze cywilne i siły zbrojne – Armię Krajową (001). Polskie Państwo Podziemne było głównym organizatorem szeroko rozumianego oporu przeciw okupantom. Symbolem tego oporu jest znak Polski Walczącej składający się z liter „P" i „W" splecionych razem w symbol kotwicy. Wybrano go spośród zgłoszonych do konkursu Biura Informacji i Propagandy Komendy Głównej AK w 1942 r. Autorką projektu była prawdopodobnie studentka historii sztuki, harcerka Anna Smoleńska, zamordowana w Auschwitz (026) w 1943 r. Kotwicę Polski Walczącej w czasie niemieckiej okupacji rysowano na murach w ramach tzw. małego sabotażu. Miała wzbudzać w Polakach wolę oporu i podtrzymywać nadzieję na odzyskanie wolności. Do najbardziej spektakularnych aktów małego sabotażu należało namalowanie znaku Polski Walczącej na pomniku Lotnika stojącym wtedy na placu Unii Lubelskiej, w pobliżu głównej siedziby warszawskiego Gestapo (057). Akcję przeprowadził harcmistrz Jan Bytnar „Rudy" (ten właśnie znak przedstawiono w grze). *AB*

Jaki Znak Twoj karty pracy REWERS.indd 37 5/12/2014 9:24:41 AM

036

Batalion „Parasol”

Harcerski oddział Armii Krajowej walczący w Powstaniu Warszawskim

„Parasol” działał od maja 1944 r., jednak historia tej jednostki sięga drugiej połowy roku 1943 r. Wówczas to kierownictwo AK (001) podjęło decyzję o utworzeniu oddziału dywersyjnego ze specjalnie wyselekcjonowanej grupy harcerzy Szarych Szeregów (046). Za sformowanie batalionu i kierowanie jego akcjami odpowiadał kpt. Adam Borys ps. „Pług”, cichociemny (053). Przed otrzymaniem kryptonimu „Parasol” oddział nosił nazwę „Pegaz” (przeciw Gestapo), a później „Agat” (anty-Gestapo). Żołnierze batalionu wsławili się brawurowymi akcjami, m.in. likwidacją najważniejszych funkcjonariuszy niemieckich władz okupacyjnych, w tym Franza Kutschery. Brali również udział w Powstaniu Warszawskim (124) w ramach zgrupowania „Radosław” i są bohaterami jednej z najbardziej znanych pieśni powstańczych *Pałacyk Michla*. Za zasługi na polu walki batalion został odznaczony Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari (008). *KS*

Jaki Znak Twoj karty pracy REWERS.indd 36 5/12/2014 9:24:41 AM

033

Mały Powstaniec

Pomnik ku czci najmłodszych żołnierzy Powstania Warszawskiego

Brązowa rzeźba chłopca w za dużym mundurze, niemieckim hełmie (082) i z pistoletem maszynowym to hołd złożony najmłodszym Powstańcom. Stoi na warszawskiej Starówce przy ulicy Podwale. Pomnik nie do końca jednak odzwierciedla rzeczywistość. W Powstaniu Warszawskim (124) dzieci nie walczyły z bronią w ręku. Powierzano im zadania pomocnicze, działały też w tzw. małym sabotażu. Sławę i uznanie warszawiaków najmłodsi zdobyli przede wszystkim jako listonosze Harcerskiej Poczty Polowej. By upamiętnić ich zasługi, już w 1946 r. Jerzy Jarnuszkiewicz zaprojektował pomnik Małego Powstańca, jednak dopiero w 1983 r. władze komunistyczne zgodziły się, by w Warszawie stanęła rzeźba przedstawiająca dziecko – uczestnika Powstania. *AB*

Jaki Znak Twoj karty pracy REWERS.indd 33 5/12/2014 9:24:41 AM

009

Rotmistrz Witold Pilecki (1901–1948)
Bohater polskiej konspiracji antyniemieckiej i antysowieckiej

Walczył w czasie wojny polsko-bolszewickiej 1920 r. (106), został wtedy dwukrotnie odznaczony Krzyżem Walecznych. Zmobilizowany we wrześniu 1939 r., po klęsce Polski przeszedł do konspiracji – był jednym z twórców Tajnej Armii Polskiej. W 1940 r. celowo dał się zatrzymać Gestapo (057) w ulicznej łapance, by dostać się do KL Auschwitz (026). Przez 3 lata pobytu w obozie zorganizował wśród więźniów sieć konspiracyjną, która niosła pomoc więźniom, przekazywała informacje na zewnątrz i przygotowywała do powstania w Auschwitz. Po ucieczce w 1943 r. napisał raporty o sytuacji więźniów, warunkach obozowych, systematycznej eksterminacji prowadzonej przez Niemców i stworzonej przez siebie tajnej organizacji. Pilecki jako pierwszy przedstawił mechanizm zagłady Żydów. Brał udział w Powstaniu Warszawskim (124), po jego kapitulacji trafił do niemieckiej niewoli, a stamtąd do Polskich Sił Zbrojnych (116) we Włoszech. Po powrocie do kraju organizował opór przeciw wprowadzanemu w Polsce komunizmowi. W 1947 r. został aresztowany przez Urząd Bezpieczeństwa (114). Przez wiele dni był przesłuchiwany i poddawany nieludzkim torturom, wreszcie skazany na śmierć. Wyrok wykonano 25 maja 1948 r. w więzieniu przy ul. Rakowieckiej w Warszawie. Oficjalnie zrehabilitowano go w 1990 r., pośmiertnie odznaczono też Orderem Orła Białego (115). *AB*

1918–1939 *1939–1945* *1944/5–1989*

009

Jaki Znak Twoj karty pracy REWERS.indd 9 5/12/2014 9:24:42 AM

008

Order Wojenny Virtuti Militari

Najwyższy polski order wojskowy nadawany jedynie za zasługi wojenne

Słowa *virtuti militari* oznaczają dosłownie „męstwu wojennemu". Order ustanowił król Stanisław August Poniatowski w 1792 r. dla uhonorowania zasłużonych w zwycięskiej bitwie z armią rosyjską pod Zieleńcami. Pierwotnie miał formę owalnego medalu, złotego lub srebrnego i dwie klasy (dla oficerów i żołnierzy). Jeszcze w tym samym roku otrzymał stosowaną do dziś formę krzyża, kolory wstęgi (niebieska z czarnymi paskami po brzegach) i podział na pięć klas: Krzyż Wielki z Gwiazdą, Krzyż Komandorski, Krzyż Kawalerski, Krzyż Złoty i Srebrny (przedstawiony na ilustracji). Każdy egzemplarz krzyża jest numerowany. Order nadawano w Księstwie Warszawskim i w Królestwie Polskim do upadku powstania listopadowego. Przywrócono go w 1919 r., przyznając odznaczonym specjalne przywileje. Odznaczano nim także jednostki wojskowe (036) lub miasta (133). Był także przyznawany w czasie II wojny światowej przez rząd RP na uchodźstwie, zarówno żołnierzom Wojska Polskiego na Zachodzie, jak i członkom konspiracji w Kraju.

Order, nieznacznie zmieniony w wyglądzie (m.in. pozbawiono orła korony, 063) przyznawano także w komunistycznej Polsce, często jednak wypaczano jego znaczenie. Nadano go m.in. gen. Iwanowi Sierowowi, odpowiedzialnemu za zbrodnie NKWD (048) w Polsce w 1944 i 1945 r., oraz sowieckiemu przywódcy Leonidowi Breżniewowi. Decyzją Prezydenta RP osoby te w III RP zostały pozbawione odznaczenia. W 1992 r. przywrócono Order Wojenny Virtuti Militari w postaci z 1919 r. *TG*

1918–1939 *1939–1945* *1944/5–1989*

008

Jaki Znak Twoj karty pracy REWERS.indd 8 5/12/2014 9:24:42 AM

003

Grób Nieznanego Żołnierza w Warszawie

Symboliczne miejsce pamięci wszystkich, którzy zginęli za Ojczyznę

Groby Nieznanego Żołnierza pojawiły się w Europie tuż po zakończeniu I wojny światowej, podczas której wielu poległych nie udało się zidentyfikować. W 1920 r. pochowano Nieznanego Żołnierza w opactwie westminsterskim w Londynie, niedługo potem pod Łukiem Triumfalnym w Paryżu. W tych miejscach można było oddawać hołd poległym. Grób Nieznanego Żołnierza w Warszawie powstał w 1925 r. w arkadach Pałacu Saskiego. Pochowano w nim zwłoki bezimiennego żołnierza ekshumowane z Cmentarza Obrońców Lwowa (133). Lwów wybrano losowo spośród 15 różnych pól bitew. Na płycie grobu umieszczono napis „Tu leży Żołnierz Polski poległy za Ojczyznę". Dookoła rozmieszczono urny z ziemią z najważniejszych pól bitewnych, na których walczyło polskie wojsko. Dzisiejszy Grób Nieznanego Żołnierza to jedyny zachowany fragment Pałacu Saskiego, wysadzonego w powietrze przez Niemców po upadku Powstania Warszawskiego (124). Przez cały czas wartę honorową pełnią tu żołnierze z Batalionu Reprezentacyjnego Wojska Polskiego. Jest to również miejsce, gdzie odbywają się najważniejsze uroczystości państwowe. *KC*

1918–1939 | 1939–1945 | 1944/5–1989

003

Jaki Znak Twoj karty pracy REWERS.indd 3 5/12/2014 9:24:42 AM

002

Godło II Rzeczypospolitej od 1927 r.

Symbol wolnej Polski dla przeciwników komunizmu w czasie PRL

Prezydencki dekret z 13 grudnia 1927 r., który zmieniał godło państwowe, zastępując tradycyjne, nawiązujące do czasów stanisławowskich wyobrażenie Orła Białego (100) nowoczesnym wizerunkiem, wywołał wiele kontrowersji. Nowe godło zostało zaprojektowane przez architekta Zygmunta Kamińskiego, który odwoływał się do wyobrażenia orła z czasów Stefana Batorego. Krytycy atakowali Kamińskiego za usunięcie krzyża z korony i umieszczenie na skrzydłach pięcioramiennych rozet. Po wojnie rząd polski na uchodźstwie pozostał przy tym godle, jedynie w 1956 r. zmieniając formę korony na zamkniętą z krzyżem, władze komunistyczne zaś posługiwały się własną wersją orła bez korony (063). Obecnie obowiązujące godło Rzeczypospolitej Polskiej jest nieznacznie zmienioną wersją tego przedwojennego wizerunku. *MŻ*

002

Jaki Znak Twoj karty pracy REWERS.indd 2 5/12/2014 9:24:42 AM

001

AK

Armia Krajowa

Największa podziemna struktura wojskowa z czasów II wojny światowej

Była największą konspiracyjną organizacją wojskową w okupowanej Europie w latach II wojny światowej. Powstała w 1942 r. z rozkazu Naczelnego Wodza Władysława Sikorskiego (052), który nakazał scalenie w jedną siłę istniejących wcześniej organizacji podziemia. W skład AK weszły m.in. Związek Walki Zbrojnej, Bataliony Chłopskie, Narodowa Organizacja Wojskowa i część Narodowych Sił Zbrojnych (035). Oddziały Armii Krajowej skupiły ponad 300 tys. żołnierzy. AK prowadziła walkę z okupantem, jednocześnie przygotowując żołnierzy do powstania przeciwko Niemcom. Pierwszym komendantem AK był Stefan Rowecki „Grot". Po jego aresztowaniu przez Niemców dowództwo objął Tadeusz Komorowski „Bór", który po upadku Powstania Warszawskiego (124) znalazł się w niewoli. Trzeci komendant, Leopold Okulicki „Niedźwiadek", w styczniu 1945 r. rozwiązał AK i zwolnił żołnierzy ze złożonej przysięgi. Aresztowany przez NKWD (048), najprawdopodobniej został zamordowany w więzieniu w Moskwie. Po wojnie część żołnierzy AK kontynuowała walkę (009, 086), tym razem przeciwko nowej komunistycznej władzy, część zaś złożyła broń. Jednak ci żołnierze, którzy się ujawniali, często byli aresztowani, więzieni, poddawani torturom i skazywani, niekiedy na karę śmierci. Komuniści oskarżali AK m.in. o sabotaż utrudniający walkę z Niemcami (117). Rehabilitacja akowców dokonała się dopiero po odwilży w 1956 r. (074). *KC*

Jaki Znak Twoj karty pracy REWERS.indd 1 5/12/2014 9:24:43 AM